

Kunta elää kulttuurista

Haluamme, että kunta- ja aluevaaleissa keskustellaan kulttuuripolitiikasta! Kulttuuripalvelut ovat kunnan lakisääteisiä tehtäviä. Jokainen kunta ja hyvinvointialue voi tehdä omanlaistaan kulttuuripolitiikkaa. Elävä kulttuurikenttä tuo kuntaan asukkaita, euroja, hyvinvointia ja turvallisuutta. Jokaisen kunnan kannattaa olla kiinnostunut kulttuurin tuomista ratkaisuksista.

#kuntaelääkulttuurista

Imuroi kulttuurilla kuntaasi asukkaita ja euroja

Kulttuuri luo hyvää mainetta kunnalle ja erottaa kunnat toisistaan. Jokaisen kunnan omaleimainen kulttuuri tapahtumineen ja kohteineen tekee siitä kiehtovan ja vahvistaa kunnan yksilöllistä identiteettiä. Kulttuuri-palveluihin panostaminen rakentaa kuntaan kutsuvan ilmapiirin ja vetää puoleensa myös korkeakoulutettuja asukkaita. Työpaikat eivät yksin imuroi uusia asukkaita, jos tarjolla on vain työntekoa ja tylsyyttä. Kunnan lumovoima syntyy kulttuurista.

Kulttuuriin ja taiteeseen satsaaminen on kunnalle kannattavaa. Kulttuuriin sijoitettu euro palautuu talouteen usein jopa kolminkertaisena.¹ Luovaan alaan panostaminen tuo kuntaan kestäväää liiketoimintaa ja yrityksiä. Kulttuuri on myös työtä: päätyönään kulttuuriammateissa työskenteli vuonna 2023 noin 130 000 ihmistä.² Kulttuuri ei ole kunnassa menoerä vaan investointi.

- Taidekaupungiksi profiloitunut Mänttä-Vilppula houkuttelee taideväkeä asumaan edullisten hintojen ja taiteilijayhteisön perässä.
- Tampere on panostanut pitkäjänteisesti kulttuuriin ja tapahtumiin. Panostus tuottaa tulosta, ja Tampere houkuttelee muuttajia ennätystahtiin.
- Asikkalassa kunnan strategiassa määriteltiin, että kulttuuriin panostetaan enemmän. Kuntaan perustettiin uusi kulttuurituottajan tehtävä, ja nyt kulttuuritoiminta voi kukoistaa.
- Kerava on ottanut kulttuurin osaksi kestävää asumista. Kerava on tunnettu purkutaiteestaan ja myös järjesti uuden ajan rakentamisen tapahtuman, jossa kulttuurilla oli merkittävä rooli.
- Kajaani vahvistaa elinvoimaansa kulttuurilla panostamalla uuteen taidekampukseen. Taidekampuksen perustaminen on kajaanilaisten vapaan kentän ammattilaisten pitkäjänteisen työn tulos. Kajaanin kaupungin laatima kulttuuriohjelma siirtyy käytäntöön.
- Etelä-Pohjanmaa tunnetaan tapahtumistaan: esimerkiksi Provinssi, Tango-markkinat, Vauhtiajot ja Solar Sound Seinäjoella, Nummirock Kauhajoella ja Ilmajoen musiikkijuhlat Ilmajoella. Tutkimuksen mukaan festivaalikävijät kuluttivat vuonna 2019 peräti 52,5 miljoonaa euroa Etelä-Pohjanmaalla.³
- Kuopio Tanssii ja Soi –festivaalin kävijät käyttivät kohteessa rahaa yli 2,6 miljoonaa euroa vuonna 2024. Kuopion kaupunki tuki tapahtumaa 315 000 euron avustuksella.
- Kuhmo on kokoaan suurempi kulttuurikaupunki. Kansainvälisesti arvostetun Kuhmon kamarimusiikkifestivaalin ympärille Kuhmoon on rakentunut vuosikymmenten aikana vahva kulttuuriklusteri, joka luo lumovoimaa alueelle.
- Tammisaaressa uusi Chappe -museo on lisännyt matkailua 20%, ja kaupunkiin on noussut uusia ravintoloita.
- Vaalassa tapahtumien suunnittelussa ja sijoittelussa otetaan huomioon myös vapaa-ajanasukkaat ja muualta paikalliskunnalle tulevat. Näin kunta pysyy kutsumpana!
- Sotkamossa päätettiin alkaa satsaamaan vahvasti kulttuuriin. Kulttuurituottajan palkkaamisella ja muilla panostuksilla lisätään kunnan veto- ja pitovoimaa.

Kulttuuripalvelut ovat kunnan asukkaiden kaurapuuro

Kulttuuri koskettaa jokaista kunnan asukasta. Kulttuuri on kunnan peruspalvelu, ei eliitin juttu. Kulttuuri on kaikessa läsnä: esimerkiksi päiväkodissa, koulussa, taiteen perusopetuksessa, osana hoivaa, vapaan sivistystyön harrastuksissa, julkisissa tiloissa, arkisten esineiden muotoilussa – myös radiossa, televisiossa ja kirjoissa.

Tutkimusten mukaan suomalaiset arvostavat kulttuuria ja haluavat

myös, että siihen panostetaan.⁴ Kulttuuripalvelut ovat sivistyksen kivijalka. Kirjastoissa jokaisella on mahdollisuus elinikäiseen oppimiseen ja matalan kynnyksen kohtaamisiin. Kansalaisopistojen ja työväenopistojen tarjonnan yhdenvertainen saatavuus joka puolella Suomea edistää tasa-arvoa. Kulttuuripalveluiden avulla jokainen asukas voi elää aktiivista, luovaa ja merkityksellistä elämää. Kaurapuuron lisäksi kulttuuripalvelut ovat mansikka puuron päällä, ne nostavat arjen yläpuolelle.

- Rovaniemellä toteutettiin Arkipäivä-tapahtuma, jossa pienet kulttuurikohtaukset toteutetaan yllätyksellisinä tuokioina paikoissa, joissa ihmiset liikkuvat luontaisesti osana arkeaan, esimerkiksi apteekissa, uimahallissa, rautatie- ja linja-autoasemalla, huoltoasemalla sekä marketeissa.
- Kuopiossa edistetään taiteen ja kulttuurin keinoin lasten ja nuorten hyvinvointia, esimerkiksi kaveri-, tunne- ja turvataitoja, yhteistyössä taide- ja kulttuurilaitosten, koulujen, nuorisopalveluiden sekä kolmannen sektorin kanssa.
- Iisalmessa julkinen taide on osa arkea. Ympäri Iisalmea on useita muraaleja sekä pysyvästi julkisilla paikoilla olevia muistomerkkejä ja patsaita. Kaupungilla on käytössä prosenttiperiaate, eli julkisiin uudisrakennuksiin varataan budjettiin 1 % taiteelle.
- Vieremällä ”Tule hetkeksi nuotion äärelle” kokoaa kerran kuussa kuntalaisia nokipannukahveille. Paikalliset yhdistykset esittelevät omaa toimintaansa. Pääpaino tilaisuudessa on toisten kohtaamisella ja yhteisellä jutustelulla.
- Vantaalla Tempo-orkesteri toimii viidellä koululla. Matalan kynnyksen musiikkiharrastustoiminnan lähtökohdat ovat yhteisölliset ja sosiaaliset, mutta samalla musiikkikasvatuksellisesti laadukkaat.
- Joensuussa järjestetään matalan kynnyksen kulttuuritupsahduksia: kulttuurikokemuksia, jotka rohkaisevat ihmisiä kulttuurin sekä tapahtumien pariin eri puolille kaupunkia.
- Taivalkoskella lukiolaisilla on mahdollista saada opintopisteitä osallistumalla kulttuuritapahtumiin joko vieraana tai olemalla mukana järjestelyissä.
- Rantasalmella lukio, puhallinorkesteri ja kansalaisopisto tekevät tiivistä yhteistyötä, josta hyötyvät kaikki. Pienen kunnan lukio on saatu pysymään elävänä houkuttelemalla opiskelijoita muualta Suomesta ja myös ulkomailta musiikkiteatteri- ja studiotekniikkalajoille.
- Koulutaiteilijat työskentelevät esimerkiksi Turun kouluissa. Luovan taiteellisuuden kautta oppilaat tutkivat eri oppiaineiden ilmiöitä.
- Esimerkiksi Seinäjoella ja Lahdessa kirjastoista voi lainata orkesterin tai teatterin kausikortteja.
- Kulttuurikasvatussuunnitelmia on jo noin 230 kunnassa.⁵ Kulttuurikasvatussuunnitelma tekee varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen kulttuurielämyksistä ja luovasta toiminnasta suunnitelmallisempaa sekä juurruttaa yhteistyön kulttuuritoimijoiden kanssa osaksi oppimisen rakenteita.
- Monissa kunnissa ikäihmisille viedään kulttuuria omaan asuinympäristöön digitaalisesti, esimerkiksi Lämpio-alustan ja Alvar-palvelun kautta.

Kunnan kova kulttuurikunto näkyy asukkaiden hyvinvointina

Suomalaiset kokevat, että kulttuuritarjonta on tärkeää heidän hyvinvoinnilleen.⁶ Säännöllinen kulttuuritoimintaan osallistuminen pitää asukkaat kunnossa. Kulttuuriin ja taiteeseen osallistuminen vähentää yksinäisyyttä, stressiä ja masennusta.⁷ Pienikin kohtaaminen kulttuurin äärellä antaa mahdollisuuden tavata tuttuja ja tuntemattomia sekä herättää ajatuksia ja keskusteluja. Lisäksi kulttuuripalvelut ovat syy lähteä liikkeelle, ne lisäävät aktiivisuutta, liikunnasta ja terveellisiä elintapoja.

Hyvinvoivat asukkaat on elinvoimaisen kunnan edellytys. Ennaltaehkäisevien palveluiden, kuten kulttuuripalveluiden, toteuttaminen on moninkertaisesti edullisempaa, kuin sairauksien hoitaminen. Esimerkiksi nuorisoteatterit tai bänditilat ovat tärkeitä vaikeassa elämäntilanteessa olevalle nuorelle, mutta hinta on pieni suhteessa mahdollisen syrjäytymisen kustannuksiin.⁸ Lisäksi kuntien valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön, kuten kulttuuripalveluiden, perusteella.⁹ Oman kunnan kulttuurikunnon voi selvittää Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämästä TEAviisarista.¹⁰

- Tampereella ikääntynyt voi saada Kulttuurilähetteen terveystieteiden keskukselta ja pikkulapsiperhe yhteisen harrastelähetteen neuvolasta.
- Varkaudessa 6 kuukauden ikäiset kutsutaan ryhmäneuvolaan, jossa terveydenhoitaja ja taidekasvattaja tekevät parityötä perheiden kanssa. Punnitusten lomassa leikitään, luletaan ja lorutellaan. Tämä on osa Taideneuvola-toimintaa, jonka avulla vahvistetaan varhaista vuorovaikutusta taiteen keinoin.
- Vaasassa eri yhdistykset toimivat palvelutalojen tai sairaalan osastojen kulttuurikummeina ja järjestävät sinne ohjelmaa.
- Seinäjoella Rock Camp musiikkikoulu tukee päihteetöntä ja positiivista rock-henkistä nuorisokulttuuria. Musiikki on voimakas työväline luoda sisältöä nuorten elämään ja torjua nuoruusiän kuulumattomuuden tunnetta ja henkistä pahoinvointia.
- Lahdessa toimii DraamaLaB osana nuorten työ- ja valmennuspalveluita. LaBissa nuoret tekevät teatteri- ja kulttuurielämyksiä ja tutustuvat kulttuuri-alaan.
- Rovaniemellä Kunnan Pojat -rytmiorkesteri on musiikin ammattilaisista sekä palkkatukityöllistämisen avulla työllistetyistä ammattimuusikoista koottu kokoonpano. Kunnan Pojat tuottavat matalan kynnyksen kulttuuripalveluita konsertoimalla kylätaloilla, päiväkodeissa, palvelutaloissa, hoito- ja hoivalaitoksissa sekä päiväkeskuksissa.
- Mäntyharjussa osana ruokajakoa toimii Luova jako, jossa jaetaan esimerkiksi kulttuurinharrastamisen mahdollistavia tarvikkeita sekä pääsylippuja erilaisiin kulttuurielämyksiin.
- Taivalkoskella on rakennettu monipuolisia liikkumaan kannustavia kulttuurireittejä kuten Satupolku ja Tuhansien tarinoiden Taivalkoski -kulttuuripolku.
- Kuopiossa Kulttuurikahvila 60+ on seniori-ikäisten kohtaamis- ja keskustelu- paikka kulttuuriaiheiden äärellä.
- Pieksämäellä kulttuurihyvinvointityö on laajaa ja rakenteisiin sidottua. Yhteistyö on toimivaa sektorien välillä sekä hyvinvointialueen kanssa.
- Iin kunnassa kulttuuri on nostettu kolmen kärkiteeman joukkoon hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä.
- Kauhajoella Hyte-kertoimen lisäosa valtiosuuteen ohjataan hyvinvointia edistävien palveluiden toteuttamiseen.
- Kaikukortti on käytössä jo yli sadassa kunnassa.¹¹ Kaikukortilla tiukassa rahatilanteessa olevat nuoret, aikuiset, perheet ja ikäihmiset pääsevät kokemaan ja tekemään kulttuuria maksutta.

Kunta on kulttuurin huolto- varmuuskeskus

Kulttuuriperintö ja museot ovat kansakunnan muisti. Vahvistamalla kulttuuri-identiteettiä ja suojelemalla kulttuuriomaisuutta voidaan turvata kuntalaisten henkinen kriisinkestävyys.¹²

Kulttuuritoimintaan osallistuminen on perusoikeus joka puolella Suomea. Kulttuuri yhdistää meidät ja tekee meistä vahvemman. Kulttuuri ja taide ovat neutraalia maaperää, jossa kunnan monenlaiset asukkaat voivat kohdata ja tehdä yhteistyötä. Kulttuuritoiminta edistää dialogia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

- Maalaispitäjä Tyrnävä haluaa kasvattaa myös omien mukuloidensa juuret kiinni kotikuntaan. Se tapahtuu esimerkiksi pitämällä huolta kulttuuriympäristöstä ja ottamalla lapset ja nuoret mukaan kotiseututyöhön.
- Pohjois-Karjalassa on tehty Miun kotiseutu -opas kotiseutukasvatukseen.
- Muhoksen, Utajärven ja Vaalan kunnat vahvistavat yhteistä identiteettiä Rokua Geopark yhteistyön kautta. Oulujoki-laakson yhteistä kulttuuriperintöä kootaan, sitä hyödynnetään kehittämisessä ja siitä viestitään. Löytöretki taiteeseen -hankkeessa tehdään alueelle tarinoihin perustuvia ympäristötaideteoksia.
- Oulun lisäksi 39 muuta pohjoisen Suomen kuntaa on sitoutunut tekemään kulttuuri-ilmaston muutoksen eli nostamaan kulttuuria vahvasti kehittämissi-työn ytimeen. Koko alue on mukana toteuttamassa Oulu 2026 Euroopan kulttuuripääkaupunkivuotta.
- Kainuun kunnat toteuttivat yhteistyös-sä Nälkämaan laulusta uuden sinfoni-sen metalliversion. Kainuussa tehtävä tiivis kuntien välinen yhteistyö rakentaa henkistä huoltovarmuutta, yhteenkuu-luvuutta ja yhteistyötä alueelle.
- Lapua, Kauhava, Alajärvi ja Evijärvi vakiinnuttivat seutukunnalliset kesätai-teilijat osaksi kuntien perustoimintaa ja -rahoitusta.
- Helsingissä ja Vantaalla Kulttuurin kummilapset -malli lisää pikkulapsiper-heiden kulttuurista yhdenvertaisuutta ja ehkäisee alueiden eriytymistä.
- Kotiseutu- ja asukasosayhdistysten toiminta luo pohjaa yhteiselle osallistu-miselle.

Viestit on luotu yhdessä Kuntien kulttuuritoiminnan kehittäjäverkoston kanssa. Verkostoon kuuluvat kuntien kulttuuritoiminnan valtakunnalliset ja alueelliset kehittämistehtävät taustatahoineen.

Lähteet

1. Holm, Pasi ja Juho Tyynilä. 2022. "Kulttuurialan kehitys 2010–2020 ja kulttuurialan vaikutus työllisyyteen ja julkiseen." Helsinki: Taloustutkimus Oy. https://kulttuurijataide.fi/wp-content/uploads/2022/10/Taloustutkimus_KULTAry_2022.pdf.
2. Suomen virallinen tilasto (SVT): Kulttuuri. Viiteajankohta: 31.12.2023. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 27.9.2024. <https://stat.fi/julkaisu/clmaleenrbqf30bw68qmf8vcg>.
3. Luonila, Mervi, Olli Ruokolainen, Katariina Oksanen-Särelä, Annika Kurlin Niiniahio, Sanna Vähäsantanen, & Aino Karppinen. 2022. "Taide- ja kulttuurifestivaalien aluetaloudelliset mekanismit: Aluetaloudellisten vaikutusten mittaamisen haasteet ja mahdollisuudet." Cuporen työpapereita 18. Helsinki: Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2022/taide- ja_kulttuurifestivaalien_aluetaloudelliset_mekanismit_cuporen_tyopapereita_18.pdf
4. Nurmela, Sakari. 2022. "Akavan Erityisalat ry vaalitutkimus". Helsinki: Kantar Public. https://www.akavanerityisalat.fi/files/12692/Kansalaisten_kasitykset_kulttuurista_hyvasta_hallinnosta_ja_tyottomyyysturvasta_2022.pdf
5. Kulttuurikasvatussuunnitelma.fi. "Kulttuurikasvatussuunnitelmat kunnissa: tavoitteena yhdenvertaisuus ja monipuolisuus" Julkaistu 22.3.2024. <https://kulttuurikasvatussuunnitelma.fi/kulttuurikasvatussuunnitelmat-kunnissa-tavoitteena-yhdenvertaisuus-ja-monipuolisuus/>
6. Nurmela, Sakari. 2022. "Kulttuuribarometri 2022, Suomalaisten näkemykset kulttuurista 2022". Espoo: Kantar TNS. <https://skr.fi/serve/kulttuuritutkimus-2022>.
7. Fancourt, Daisy, and Saoirse Finn. 2019. What Is the Evidence on the Role of the Arts in Improving Health and Well-Being? A Scoping Review. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe. Health Evidence Network (HEN) synthesis report 67. <https://www.who.int/europe/publications/item/9789289054553>
8. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. "Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kustannusesimerkit." Päivitetty 12.12.2023. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/vaikutukset-ja-kustannukset/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-kustannusesimerkit#nuorisoteatteri>.
9. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. "HY-TE-kerroin - kannustin hyvinvointialueille." Päivitetty 30.10.2024. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/alueellinen-hyvinvointijohtaminen/hy-terroin-kannustin-hyvinvointialueille>.
10. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. "TEAviisari." Viitattu 30.9.2024. <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset?view=KUL>.
11. Kaikukortti.fi. "Kaikukortin käyttöönotto alueella." Viitattu 30.9.2024. <https://kaikukortti.fi/lisatietoa/kaikukortin-kayttoonotto-alueella/>.
12. Turvallisuuskomitea. 2017. "Yhteiskunnan turvallisuusstrategia, Valtioneuvoston periaatepäätös 2.11.2017." Helsinki: Puolustusministeriö. https://turvallisuuskomitea.fi/wp-content/uploads/2018/02/YTS_2017_suomi.pdf.